

20.05.12

Nettverk for surrogatibarns rettigheter og Surrogatforeningen ønsker med dette å uttale seg om det midlertidige lovforslaget som vil gi adgang til å etablere foreldreskap til surrogatibarn gjennom stebarnsadopsjon for fars ektefelle eller partner etter at far er død eller etter skilsmisse eller samlivsbrudd.

Nettverk for surrogatibarns rettigheter og Surrogatforeningen mener adopsjonslovgivningen er et uegnet virkemiddel for å etablere juridisk foreldreskap i Norge for surrogatibarna hvor det allerede er etablert juridiske bånd mellom barn og foreldre i barnets fødeland. Adopsjon skal sikre at barn uten foreldre, pårørende eller omsorgspersoner skal sikres muligheten for en god og trygg oppvekst. Surrogatibarn har foreldre, og ofte er det juridiske foreldreskapet allerede fastsatt før barnet er født. Det å benytte adopsjonsinstituttet som virkemiddel i disse sakene er etisk betenkelig fordi det innebærer at staten undergraver de juridiske, sosiale og følelsesmessige bindingene som er etablert mellom barnet og dets foreldre. Adopsjon framstår ikke bare som uhensiktsmessig fra et rent administrativt synspunkt, men bidrar også til å svekke grunnleggende rettigheter som disse barna og deres familier har etter internasjonal rett.

Nettverk for surrogatibarns rettigheter og Surrogatforeningen har følgende kommentarer til denne høringen:

- 1) Foreldre til surrogatibarn har vært i kontakt med barne- og likestillingsdepartementet og Bufdir for å få nærmere informasjon om konsekvensene av om denne midlertidige loven iverksettes. Vi får ulike og forvirrende tilbakemeldinger om hvilke virkninger den vil ha. Dette bekymrer oss. Vi sitter igjen med et klart inntrykk av at det er ulik oppfatning av hvordan denne loven skal tolkes blant de som har særlig kompetanse på norsk adopsjonslovgivning. Det er svært bekymringsfullt at det legges opp til en forenklet etablering av foreldreskap for fraskilte foreldre, samboere som har flyttet fra hverandre, og enker/enkemenn, enn for øvrige foreldre. Er det noe berørte familier ikke trenger nå, er at det legges opp til ulike prosedyrer for etablering av foreldreskap, eller at det skapes rom for at ulike offentlige instanser kan tolke dette lovforslaget ulikt.
- 2) Vi merker oss at departementet presiserer at det etter norsk rett ikke gitt særskilte regler om surrogati. Det er ingen lov som uttrykkelig forbyr surrogati. Etter barneloven § 2 andre ledd er en avtale om å føde barn for en annen kvinne ikke bindende. Det kan neppe hevdes å være forbundet med straffeansvar å inngå slik avtale, men den vil i Norge ikke ha noen verdi i tilfelle tvist eller uenighet mellom foreldrene og kvinnen som har født barnet. Vi merker oss at avtale om å føde et barn for andre, etter dette forslaget til midlertidig lov, gis en rettslig status i Norge ved at forutsetningen for at den midlertidige loven skal komme til anvendelse er at «søker sammen med barnets far har inngått en avtale med surrogatmor, og at den utenlandske dommen, administrative avgjørelsen

eller kontrakten dokumenterer et felles ønske om å oppfostre barnet.»

Vi foreldre til surrogatibarn ser det som hensiktsmessig at en tilsvarende bestemmelse kommer inn i barneloven slik at surrogatavtale og dom kan være tilstrekkelig for fastsetting av foreldreskap i Norge også.

- 3) Høringen inneholder ingen vurdering av i hvilken grad utenlandsk dom som fastsetter det juridiske foreldreskapet i barnets fødeland har rettskraft i Norge. Det foreligger rettskraftig dom (Gulatingdommen) om at tvistelovens bestemmelser om anerkjennelse av rettskraftig avgjørelse fastsatt av utenlandsk domstol, kan anvendes i slike saker. Dommen vurderer det dessuten til barnets beste at det juridiske foreldreskapet som er etablert gjennom rettskjennelse i barnets fødeland, gis rettskraft også i Norge. Nettverk for surrogatibarns rettigheter og Surrogatforeningen har ved flere anledninger etterlyst departementets redegjørelse vedrørende dette spørsmålet, noe departementet har nektet å etterkommet.
- 4) I følge høringsbrevet kan «... Den utenlandske dommen, administrative avgjørelsen eller kontrakten som dokumenterer et felles ønske om å oppfostre barnet, kan tre i stedet for et samtykke fra barnets far til etablering av foreldreskap.» Dette må forstås slik at den forelder som ikke er juridisk foreldre i Norge, kan søke om stebarnsadoptsjon uten at tidligere ektefelle gir sin tilslutning til det så lenge det framgår av surrogatavtalen at begge hadde som intensjon å oppfostre barnet sammen. Når formålet er å sikre barnets rettigheter, kan det innvendes at også den forelderen som *ikke* har juridisk foreldreansvar i Norge, og som etter en skilsmisse heller ikke ønsker å søke om adopsjon, likevel kan pålegges et ansvar (økonomisk) for barnet dersom den forelderen som har det juridiske foreldreskapet krever det.

Vi merker oss også at forslaget har noen pussige konsekvenser: Samboere har i dag ikke anledning til å stebarnsadoptere hverandres barn. Hvis man velger å gå fra hverandre kommer man med dette lovforslaget i posisjon til å stebarnsadoptere. Vi legger til grunn at dette har sammenheng med at departementet ibm revisjon av adopsjonsloven vil åpne for at også samboere kan adoptere sammen.

Surrogatforeningen og Nettverket for surrogatibarns rettigheter oppfatter at departementet med dette lovforslaget ikke bidrar til å skape en trygg og forutsigbar situasjon for norske surrogatibarn. Etter vårt syn bidrar lovforslaget i stedet til å skape uro og usikkerhet rundt situasjonen for barna og deres foreldre. De prosessene det legges opp til fremstår i første rekke som en byråkratisk øvelse, ikke som en måte å sikre norske surrogatibarn grunnleggende juridiske rettigheter.

Mange av disse barna har levd i en uklar juridisk familiesituasjon i årevis. Det er sannsynlig at manglende juridiske rammer har vært konflikt drivende i disse familier. Det er av stor betydning for barna at departementet sikrer ordninger som ikke er ytterligere konfliktøkende, og særlig for de barna der den ene forelderen motsetter seg at den andre forelderen skal få foreldreansvar. Det kan både være biologiske foreldre som ikke ønsker at den fraskilte ektefellen skal få foreldreansvar, men også der den fraskilte ektefellen ikke ønsker et slikt ansvar.

Vi vil avslutningsvis få bemerke at Barne- og likestillingsdepartementet i dette høringsbrevet presiserer at man er i gang med en bredere utredning av spørsmål knyttet til surrogati og eventuelle nye lovbestemmelser om dette. Vi ser fram til å bli involvert i dette arbeidet. Vi har i tidligere dialog med BLD oppfattet at vi skulle involveres, men så langt har dette ikke vært tilfelle.

Med vennlig hilsen

Nettverk for surrogatibarns rettigheter og Surrogatforeningen